

приводили на зразках $ZnS + 0,5$ мол. % Mn . Зауважимо, що методом СВС можна синтезувати полікристали $ZnS + 0,5$ мол. % Mn з досить рівномірним розподілом домішки чого досягти традиційними методами не вдається.

Спектри рентгонолюмінесценції та катодолюмінесценції подібні до спектрів фотолімінесценції. Зауважимо, що при напрузі 4,0; 5,0; 6,0 кВ інтегральне випромінювання зразків $ZnS + 0,5$ мол. % Mn складало 116,110 та 103% відповідно в порівнянні з еталонним КЛ на цю область $Zn\ Cd\ Ag\ In$.

Крім цього синтезовані зразки використовувались для створення електролюмінесцентних плівок шляхом термічного напилення в вакуумі на підложку зі скла, яка покрита шаром SnO . На приготувану плівку $ZnS : Mn$, товщиною 1-1,5 мкм, термічне напилення Al . Вольт-амперні характеристики (ВАХ) отриманих структур практично не залежали від полярності прикладеної напруги, тобто контактні бар'єри не відіграють суттєвої ролі в механізмах протікання струму. На ВАХ можна виділити три характерні ділянки: лінійну ($V < 88$), яка переходить в експоненційну, бо в області напруг 8-32 В спрямляється в координатах $LnI - V^{1/2}$, домішкові центри Mn збуджуються електронним ударом. В області $V > 32$ В спостерігається лавинне розмноження вільних носіїв в результаті іонізації ударом глибоких центрів. Це підтверджується лінійною ділянкою в координатах $LnI / V^{3/2} - V^{-1}$. Енергетичний вихід η ЕЛ структур при напрузі 35-37 В досягає величини $2 \cdot 10^{-4}$ Лм/Вт, що одного порядку з величиною η отриманою на базі ZnS іншими методами.

Аморфные пленки Au-O: получение, структура, естественное старение и кристаллизация

Косевич В.М., Багмут А.Г.

Национальный технический университет "ХПИ", Харьков, Украина

Приведен обзор электронно-микроскопических исследований фазовых, структурных и морфологических изменений в аморфных пленках, осажденных лазерным распылением золота в атмосфере кислорода. Основное внимание уделено следующим моментам.

Варьированием давления кислорода в испарительной камере можно получить весь спектр структурных состояний тонкопленочных лазерных конденсатов золота: монокристаллическое, поликристаллическое и аморфное состояние Au-O, для которого плотность и электропроводность значительно ниже, чем у кристаллического Au.

Кристаллизация аморфных пленок происходит при 362 К с участием промежуточного жидкофазного состояния по схеме:

$\text{Au-O(аморфний)} \rightarrow \text{Au(жидкость)} + \text{O}_2(\text{газ}) \rightarrow \text{Au(кристалл)} + \text{O}_2(\text{газ})$.

Установлены следующие основные виды структурной релаксации, определяемые характером теплового воздействия на аморфную фазу. а). “Нормальная” кристаллизация. Происходит при равномерном термическом нагреве пленки на подложке. В результате превращения образуется поликристаллическая пленка золота с газовыми включениями. б). Ударная (взрывная) кристаллизация. Иницируется локальным импульсным воздействием электронного луча. Характеризуется радиальным разрастанием кристаллов от центра локализации электронного луча и наличием концентрических швов, связанных с периодическим торможением фронта кристаллизации газовыми примесями. в). Кристаллизация, происходящая при естественном старении пленки как в свободном состоянии, так и на подложке в течении пяти и более лет.

Світловиpromінюючі пристрої на основі квантових точок A_2B_6

Корбутяк Д. В., Калитчук С. М.

Інститут фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова НАН України, Київ, Україна

Доповідь присвячена огляду новітніх розробок методів одержання квантових точок (КТ) A_2B_6 та їх практичного використання в якості світловиpromінюючих пристроїв широкого спектрального діапазону (від інфрачервоного до ультрафіолетового).

Відомо, що унікальні електронні властивості напівпровідникових квантово-розмірних структур привели не тільки до відкриття нових фізичних явищ, а й до появи нових широких можливостей в розробці високотехнологічних сучасних мікро- і оптоелектронних приладів. За багатьма параметрами (зокрема, швидкодія, низьке енергоспоживання, висока ефективність енергоперетворення тощо) вони значно переважають свої «трьохвимірні» аналоги. В останні декілька років в багатьох країнах (США, Японія, Німеччина, Китай та ін.) почали інтенсивно розробляти світловиpromінюючі пристрої (в т. ч. світлодіоди) на основі нанокристалів A_2B_6 , в яких можна змінювати довжину хвилі випромінювання за рахунок зміни розмірів КТ. Крім вказаної можливості керувати довжиною хвилі випромінювання КТ-світлодіодів шляхом зміни розмірів без зміни їх хімічного складу істотними їх перевагами над існуючими (виготовленими на основі р-п переходів) є висока міцність та високий квантовий вихід випромінювання (до ~ 80% і більше). Вже зараз можна стверджувати, що світловиpromінюючі пристрої на основі КТ будуть не тільки альтернативою існуючих світлодіодів, а й матимуть перспективу широкого застосування в новітніх розробках сучасних приладів на основі нанотехнологій: оптичні перемикачі і підсилувачі, лазерні діоди, білі